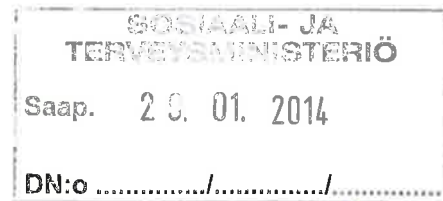

LA/Ulla Suotunen

22.1.2014

Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö
PL 33
00023 VALTIONEUVOSTO

STM 114:00/2009

Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön lausuntopyyntö STM114:00/2009

Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö on pyytänyt Eläketurvakeskukselta lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi työtapaturma- ja ammattitautilain eräiksi siihen liittyviksi laeiksi sekä esitykseen liittyvästä ammattitautiasetuksesta.

Eläketurvakeskuksen kanta

Eläketurvakeskus pitää kannatettavana tapaturmavakuutus- ja ammattitautilainsäädännön uudistamista siten, että se vastaa työelämän muuttuneita olosuhteita ja perustuslain nykyilainsäädännölle asettamia vaatimuksia.

Vahinkotapahtuma vanhuuseläkkeellä ollessa

Työtapaturma- ja ammattitautilakiin ehdotetaan otettavaksi säännös oikeudesta tapaturmaeläkkeeseen vanhuuseläkkeellä sattuvan vahinkotapahtuman perusteella (68 §). Säännöksen mukaan 63 ikävuoden täyttämispäivän jälkeen eläkkeelle jääneen henkilön, joka jatkaa vanhuuseläkkeellä ollessaan työntekoa ja jolle sattuu vahinkotapahtuma työssä, oikeus tapaturmaeläkkeeseen päättyy sen jälkeen kun vahinkotapahtuman sattumisesta on kulunut 3 vuotta, kuitenkin enintään 68 vuoden ikään saakka.

Samassa yhteydessä TyEL:n 92 §:ää ehdotetaan muutettavaksi siten, että työtapaturma- ja ammattitautilakiin perustavaa määräaikaista tapaturmaeläkettä tai sitä edeltävää päivärahaa ei kuitenkaan vähennettäisi 63 vuotta täyttäneen eläkkeensaajan TyEL:n mukaisesta eläkkeestä. Vastaava säännösmuutos koskisi kaikkia työeläkelakeja.

Eläketurvakeskus pitää muutosta kannatettavana. Nykyisin voimassa olevan lainsäädännön mukaan vanhuuseläkkeellä olevalle henkilölle työtapaturmasta myönnettävä korvaus on vähennetty hänen vanhuuseläkkeestään. Muutoksen myötä vanhuuseläkkeellä työskentelyn aikana tapahtuneesta työtapaturmasta maksettu ansionmenetykskorvaus ei pienentäisi jo maksettavaa eläkettä. Näin tapaturmaeläke ja vanhuuseläke yhdessä vastaisivat paremmin sitä ansiotasoa, joka eläkkeensaajalla oli ennen tapaturmaa.

TyEL:n 92 §:n muutosehdotus tarkoittanee sitä, että 63-vuotiaalle eläkkeensaajalle työtapaturman nojalla maksettu kuntoutumisraha vähennettäisiin eläkkeestä samalla tavalla kuin nykyisin päiväraha ja tapaturmaeläke. Eläketurva-

LA/Ulla Suotunen

22.1.2014

keskuksen mielestä olisi hyvä, että myös kuntoutumisrahasta säädettäisiin vastaavasti kuin tapaturmaeläkkeestä ja sitä edeltävästä päivärahasta TyEL:n 92 §:ssä, jos kuntouttamistoimenpiteet ovat ylipäättään mahdollisia 63-vuotiaalle eläkkeensaajalle työtapaturma- ja ammattitautilain säännösten mukaan.

Vapaaehtoiset vakuutukset

Työtapaturma- ja ammattitautilakiin ehdotetaan säännöksiä vapaaehtoisesta työajan ja vapaa-ajan vakuuttamisesta. Tältä osin nykytila ehdotetaan säilytettäväksi. Lain 231 §:n 2 momentiksi ehdotetaan säännöstä, jonka mukaan vapaaehtoiseen vakuutukseen sovelletaan kyseisen lain pakollista vakuutusta koskevia säännöksiä, jollei laissa toisin säädetä. Lain 241 §:ksi ehdotetaan kuitenkin otettavaksi nimenomainen säännös vapaa-ajan vakuutuksen perusteella maksettavasta korvauksesta tehtävistä vähennyksistä. Säännöksen mukaan vapaa-ajan vakuutuksesta maksettavat korvaukset olisivat toissijaisia työeläkelätkien mukaisiin eläkkeisiin nähden.

Käytännössä edellä oleva tarkoittaa, että vapaaehtoisen työajan vakuutuksen korvaukset olisivat pakollista vakuutusta koskevan pääsäännön mukaisesti ensisijaisia etuuksia suhteessa muihin sosiaalivakuutusetuuksiin ja vapaa-ajan vakuutuksen korvaukset toissijaisia.

Eläketurvakeskus pitää muutosehdotusta hyvänä, koska voimassa olevassa lainsäädännössä ei ole säännöstä vapaaehtoisten vakuutusten ensisijaisuudesta tai toissijaisuudesta, vaan asia on ollut käytännön ja ohjeistuksen varassa.

Takautuvan korvauksen maksaminen eläkelaitokselle

Työtapaturma- ja ammattitautilakiin ehdotetaan otettavaksi säännös takautuvan korvauksen maksamisesta eläkelaitokselle. Nykyisessä tapaturmavakuutuslaissa ei ole vastaavaa säännöstä, mikä on aiheuttanut toimeenpano-ongelmia vakuutuslaitosten ja eläkelaitosten välillä.

Ehdotettavan säännöksen mukaan jos vahingoittunut on saanut työeläkelätkien mukaista eläkettä tai perhe-eläkettä samalta ajalta, jolta hänelle myönnetään työtapaturma- ja ammattitautilain mukaista ansionmenetykskorvausta tai perhe-eläkettä takautuvasti, vakuutuslaitoksen on eläkelaitoksen vaatimuksesta maksettava takautuva ansionmenetykskorvaus ja perhe-eläke eläkelaitokselle siltä osin kuin se vastaa samalta ajalta maksettua työeläkelätkien mukaisen eläkkeen tai perhe-eläkkeen määrää (144 §). Korvaus maksetaan eläkelaitokselle vain, jos se on ilmoittanut vakuutuslaitokselle vähintään kaksi viikkoa ennen korvauksen maksupäivää oikeudestaan mainittuun korvaukseen (148 §).

Eläketurvakeskus kannattaa säännösten ottamista työtapaturma- ja ammattitautilakiin. Eläketurvakeskuksen mielestä ehdotetut säännökset eivät kuitenkaan vielä riittävästi poistaisi niitä toimeenpanoon liittyviä ongelmia, joita vakuutuslaitosten ja eläkelaitosten välillä esiintyy tiedon saamisessa työtapaturma-

LA/UIIa Suotunen

22.1.2014

ja ammattitautilain mukaisen korvauksen myöntämisessä. Erityisesti tilanteessa, jossa työeläke on jo maksussa, olisi erittäin tärkeää saada tieto tapaturmasian vireille tulosta ja myönnetystä, vähintään neljä kuukautta kestävästä korvauksesta mahdollisimman nopeasti. Lisäksi vakuutuslaitoksen tulisi ottaa korvauksen muuttamistilanteissa yhteyttä eläkelaitokseen jo siinä vaiheessa, kun muutosasiaa ryhdytään käsittelemään. Eläkelaitos tarvitsee tiedon tarkasta maksettavasta määrästä ja maksamisen alkamis- ja päättymisajankohdasta.

Vakuutuslaitoksella ei ole voimassa olevan lain eikä muutosesityksen mukaan oma-aloitteista velvollisuutta ilmoittaa eläkelaitokselle tietoa esimerkiksi tapaturmaeläkkeestä, vaan eläkelaitoksen tulee pyytää tietoja erikseen etuuden myöntäneeltä vakuutuslaitokselta, jos tiedot eivät ole saatavissa koneellisesti esimerkiksi Kelan tietovarastoista.

Eläketurvakeskuksen mielestä työtapaturma- ja ammattitautilakiin tulisi lisätä säännös vakuutuslaitoksen velvollisuudesta oma-aloitteisesti antaa eläkelaitokselle välttämättömät tiedot tapaturmaeläkkeestä, päivärahasta tai kuntoutumisasiirasta, minkä perusteella eläkelaitos voisi laskea takautumissaatavansa määrän työeläkelain säännösten perusteella.

Laintasoinen säännös tietojen oma-aloitteisesta ilmoittamisesta vaikuttaisi erityisesti myös edunsaajan asemaan siten, että välttyttäisiin tarpeettomilta takaisinperinnöiltä. Lisäksi säännös edesauttaisi yhdenmukaistamaan eri vakuutuslaitosten käytäntöjä tietojen antamisessa, mikä helpottaisi toimeenpanoa ja nopeuttaisi eläkelaitosten etuuskäsittelyä työeläkkeen vähentämistilanteissa.

Esityksen ulkopuolelle jätetyt erityisryhmät

Esitysluonnoksen ulkopuolelle on jätetty eräitä erityisryhmiä, kuten esimerkiksi omaishoitajat, perhehoitajat ja kuntouttavaan työtoimintaan osallistuvat. Erityisryhmien osalta lausuntopyyntön saatteessa on todettu, että ryhmien osalta tarvittavien lainmuutosten valmistelu jatkuu.

Kyseisille erityisryhmille on kuitenkin voimassa olevan lainsäädännön mukaan otettava tapaturmavakuutuslain mukainen tapaturmavakuutus. Jos nämä ryhmät olisi sisällytetty työtapaturma- ja ammattitautilain soveltamisalaan, olisi tämä merkinnyt sitä, että henkilöt olisivat tulleet suoraan palkattoman etuuden ajalta työeläkkeen karttuman piiriin. Näitä erityisryhmiä koskevan lainsäädännön valmistelussa on erikseen selvitettävä eläkkeen karttuminen palkattoman ajan osalta.

Törkeä tapaturmavakuutusmaksupetos

Esitysluonnoksessa ehdotetaan rikoslain 29 lukuun säännöksiä tapaturmavakuutusmaksupetoksesta ja törkeästä tapaturmavakuutusmaksupetoksesta. Törkeästä tapaturmavakuutusmaksupetoksesta säädettyä 4 d §:n yksityiskohtai-

LA/UIIa Suotunen

22.1.2014

sisä perusteluissa todetaan, että törkeä tapaturmavakuutusmaksupetos liittyisi käytännössä muuhun vakavaan ja suunnitelmalliseen talousrikollisuuteen. Rikoslaisissa on vastaava säännös myös törkeästä työeläkevakuutusmaksupetoksesta. Säännöksen perusteluissa todetaan, että törkeä työeläkevakuutusmaksupetos liittyisi käytännössä lähes poikkeuksetta muuhun vakavaan ja suunnitelmalliseen talousrikollisuuteen. Työeläkejärjestelmässä on ollut tapauksia, joissa on pyritty välttämään huomattava TyEL-vakuutusmaksu. Tapausten tutkinnassa on esitetty, että koska tekoon ei ole kytkeytynyt merkittävässä määrin muuta talousrikollisuutta, kyseessä ei voisi olla törkeä työeläkevakuutusmaksupetos. Kytkös muuhun talousrikollisuuteen ei kuitenkaan ole törkeän työeläkevakuutusmaksupetoksen tunnusmerkki.

Työeläkejärjestelmässä esiin tulleet tilanteet kyseisen säännöksen kohdalla voisi välttää siten, että perusteluissa ei tuotaisi esiin voimakkaasti kytköstä muuhun vakavaan ja suunnitelmalliseen talousrikollisuuteen.

Työeläkelakeihin esitetyjä muutosehdotuksia

Päätösvirheen korjaaminen

Työtapaturma- ja ammattitautilaki -luonnoksen 30. luvussa esitetään asia- ja kirjoitusvirheen korjaamista ja lainvoimaisen päätöksen oikaisua koskevat säännökset säädettäväksi samanlaisina kuin ne ovat voimassa olevassa tapaturmavakuutuslaissa. Työeläkelaeissa edellä mainitut säännökset ovat lähes samansisältöiset.

Eläketurvakeskus on ehdottanut sosiaali- ja terveysministeriölle, että työeläkelakien säännöksiä muutettaisiin siten, että kirjoitus-, lasku- ja asiavirheen korjaamiseen sovellettaisiin eräin pienin poikkeuksin hallintolain säännöksiä. Kyseiset säännökset kumottaisiin työeläkelaeista ja niihin lisättäisiin viittaus hallintolakiin.

TyEL:n 139 §:ssä säädetään lainvoimaisen päätöksen oikaisusta. Säännöksen ongelma on sen velvoittavuus. Säännös ei edellytä, että esitetty uusi selvitys on asian kannalta relevanttia. Jos asiassa esitetään mitä tahansa uutta selvitystä, eläkelaitoksen on otettava asia uudelleen käsiteltäväksi. Käytännössä tämä tarkoittaa, että samaan asiaan voi toimittaa uutta selvitystä useaan otteeseen ja asia voi olla eläkelaitoksessa ja muutoksenhakuasteissa vireillä vuodesta toiseen, vaikka asiaan vaikuttavaa relevanttia uutta selvitystä ei ole. Eläketurvakeskus on ehdottanut kyseisen säännöksen kumoamista työeläkelaeista ja sen tilalle viittausta hallintolain 50 §:n 1 momentin 4 kohtaan.

Hallintolain 50 §:n 1 momentin 4 kohdan mukaan viranomaisen voi poistaa virheellisen päätöksensä ja ratkaista asian uudelleen, jos asiaan on tullut sellaista uutta selvitystä, joka voi olennaisesti vaikuttaa päätökseen. Säännöksen mukaan viranomaisen voi käyttää harkintavaltaa siinä, onko kyseessä selvitys,

LA/Ulla Suotunen

22.1.2014

joka voi olennaisesti vaikuttaa päätökseen. TyEL:n säännöksen mukaan eläkelaitoksella ei ole tällaista harkintavaltaa.

TyEL:n 139 §:ää vastaava säännös on luonnoksen 228 §. Asia- ja kirjoitusvirheen korjaamisesta säädetään luonnoksen 227 §:ssä.

Perintäkuluja koskeva muutosehdotus

Eläketurvakeskus on esittänyt sosiaali- ja terveysministeriölle, että työeläkevakuutusmaksun ulosottokelpoisuutta koskevaan TyEL:n 159 §:ään lisättäisiin säännös siitä, että työeläkevakuutusmaksujen perintään sovelletaan saatavien perinnästä annettua lakia. Muutosehdotuksen tarkoituksena on selventää sitä, että perintälain säännöksiä sovelletaan myös työeläkevakuutusmaksun perintään.

Perintälain uudistamisen (voimaan 16.3.2013) eräänä keskeisenä tavoitteena oli, että säännökset entistä tehokkaammin varmistavat hyvän perintätavan noudattamisen ja estävät kohtuuttoman suurten perintäkulujen perimisen velalliselta.

Työeläkejärjestelmässä päädyttiin siihen, että 40 euron vakiokorvauksen ylittävältä osalta perintäkulujen suoraa ulosottokelpoisuutta ei ehdoteta toisin kuin työtapaturma- ja ammattitautilain luonnoksen 179 §:ssä.

Vakuuttamisvelvollinen työnantaja

Tämän tai muun lainvalmistelun yhteydessä on tarpeen selvittää, miten tarvittaessa ratkaistaan, kuka on vakuuttamisvelvollinen työnantaja. Työntekijän eläkelain osalta asiasta on sosiaali- ja terveysministeriössä vireillä muutosesitys.

Eläketurvakeskus

Jukka Rantala

Maijalisa Takanen

